

# TÉMA Č. 22 – NEOFOLKLÓRIZMUS

## Charakteristika smeru

- **Odmietanie dodekafónie:** Reakcia proti prísnej seriálnosti a atonalite.
- **Inšpirácia ľudovou hudbou:** Zameranie na slovanský, balkánsky a stredomorský folklór.
- **Využívanie modalít:** Návrat k cirkevným a ľudovým stupniciam namiesto dur-mol systému.
- **Práca s citáciami:** Čerpanie priamo z ľudových piesní.
- **Rytmika a melódia:** Typický je výrazný, dravý rytmus v témach a melódiách.

## Predstavitelia

- Igor Stravinskij, Béla Bartók, Leoš Janáček, Maurice Ravel, Darius Milhaud, Karl Szymanowski, Zoltán Kodály, Eugen Suchoň.

## BÉLA BARTÓK (syntetik)

- **Pôsobenie:** Pedagóg na akadémii v Budapešti, počas vojny odišiel do USA.
- **Zberateľská činnosť:** Zaoberal sa zbieraním ľudových piesní (maďarské, slovenské, rumunské, bulharské, srbské, ale aj turecké a alžírské). Vytvoril zbierku cca 16 000 piesní.
- **Štýl:** Vychádza z romantizmu, jeho tvorba je syntézou ľudovej a klasickej hudby. Prepája rytmicko-melodické prvotvary maďarskej hudby s progresívnymi vymoženosťami súdobej európskej hudby.
- **Znaky:** Nová zvukovosť, východoeurópska modalita a „barbarský“ rytmus, expresionistické prvky, nové farebné odtiene nástrojov.

## Tvorba

- **Javiskové diela:**
  - *Hrad kniežaťa Modrofúza* (opera)
  - *Zázračný mandarin* (balet)
- **Tvorba pre orchester:**
  - *Hudba pre sláčiky, čelestu a bicie*
  - *Koncert pre orchester* – návrat k tradičnejšej harmónii a melodike
  - *3 klavírne koncerty*
  - *Husľové koncerty*
  - *Violový koncert*
- **Komorná hudba:**
  - *6 sláčikových kvartet*
  - *Sonáta pre 2 klavíre a bicie*
  - *Sonáta pre sólové husle*
- **Klavírna tvorba:**
  - *Allegro barbaro* – klavír chápaný ako bicí nástroj

- *Mikrokosmos* – cyklus cca 120 krátkych skladieb (od detských po náročné koncertné kusy)
- *Pre deti* – klavírny cyklus inšpirovaný maďarskými a slovenskými ľudovými piesňami

## LEOŠ JANÁČEK

- **Charakteristika:** Pravdepodobne najoriginálnejšia osobnosť českej hudby 1. polovice 20. storočia.
- **Aktivity:** Zbieral moravské ľudové piesne, organizoval hudobný život v Brne.
- **Vývoj:** Po romantickej a folkloristickej fáze dozrieva k modernej syntéze (*Její pastorkyňa*).
- **„Nápevková teória“:** Prevratná teória založená na intonácii bežnej reči v rôznych psychických stavoch; využíval ju najmä v operách.

### Tvorba

- **Opery:**
  - *Její pastorkyňa* (Jenůfa) – po premiére v Brne dielo preinštrumentoval, veľký úspech v Prahe.
  - *Káťa Kabanová*
  - *Příhody lišky Bystroušky*
  - *Vec Makropulos*
  - *Z mrtvého domu*
  - *Výlety pána Broučka*
- **Vokálna tvorba:**
  - *Glagolská omša* – nie je určená pre liturgiu; prejav českého/slovanského vlastenectva; pred orchestrálnym záverom znie organové sólo.
- **Symfonická tvorba:**
  - *Taras Bulba* – symfonická rapsódia, dramatický prejav.
  - *Symfonieta*
- **Tvorba pre klavír:**
  - *Po zarastenom chodníčku* – 10-dielny cyklus.
- **Komorná tvorba:**
  - *Huslová sonáta*
  - *2 sláčikové kvartetá*

## ZOLTÁN KODÁLY

- **Pôsobenie:** Narodený v Maďarsku, detstvo prežil v Galante. Študoval v Trnave a Budapešti.
- **Činnosť:** Písal hudobné kritiky, učil teóriu, podieľal sa na rozvoji hudobnej výchovy. Spoluzakladateľ maďarskej hudby 20. storočia.
- **Zberateľstvo:** Zbieral ľudové piesne pri Galante (cca 3 500 piesní).
- **Dielo:** *Tance z Galanty* (virtuózne pasáže pre klarinet).